

Uusia kirjoja.

Rolf Lagerborg: Fallet Swedenborg i belysning af nyare undersökningar. H:fors, Söderström & C:o. Smk 15:—.

On mieltäkiinnittävää todeta, että oppineetkin ovat viime aikoina kiinnittäneet huomiota semmoisiin sielutieteellisiin ilmiöihin kuin mediumismiin, selvänäköisyyteen, ihmeperannukseen j. n. e. Tosin heidän silmämääränsä ei vielä ole oppia, mitä kauneusarvoja ja kehitysmahdollisuuksia ihmisen hengessä piilee, vaan pikemmin, mitä sairaaloisuuksia, luonnottomuuksia ja järjettömyyksiä inhimilliseen sieluun voi kätkeytyä. He eivät vielä etsi taivasta eivätkä nouse elysealaisille kentille; he tyytyvät manalan majoihin ja laskeutuvat haadeksen harhasokkeloihin. Mutta heidän mielenkiintonsa on herännyt.

Siitä on todistuksena yllämainittukin kirjanen, jossa tohtori Rolf Lagerborg, nojaten muutamiin ruotsalaisiin y. m. tieteellisiin Swedenborg-tutkimuksiin, terävän älykkäänä ja henkevällä kynällään piirtää kuvan suuresta, kuuluisasta ruotsinmaalaisesta näkijästä ja tietäjästä, joka kuva epäilemättä syvästi hämmästyttää Swedenborgin täkäläisiä ystäviä ja ihailijoita. Tekijä näet arvostelee Swedenborgia yksinomaan patologisena ilmiönä ja leimaa maailmankuulun viisaan vanhuksen sielullisesti sairaaksi ihmiseksi, jonka sielu, kadottaen miehuusiän terveen järjen ja tullen uudestaan lapselliseksi, vain säilytti loogillisen kirkkautensa ja kirjallisen kykynsä. Näkeekin usein, sanoo Lagerborg, metoodia mielisairaudessa!

Tämä – salatieteelliseltä kannalta katsoen vaillinainen ja yksipuolinen – kuva Swedenborgista on saatu n. s. psykoanalyttista tutkimustapaa noudattamalla. Professori Freudin keksimä nerokas psykoanalyttinen metodi vie epäilemättä oikeihin tuloksiin, – sitä ei kukaan salatieteilijä kieltäne. Havainnot ovat oikeita ja johtopäätökset pitävät myös paikkansa – omalla rajoitetulla alallaan. Viimemainittu huomautus on salatieteilijän tärkeä lisäys tavallisen tieteilijän psykologisiin johtopäätöksiin. Yliaistillisia ilmiöitä on mahdoton täysin ymmärtää, ellei oman elämäkokemuksensa perusteella osaa ottaa lukuun sitä transendentiaalista todellisuutta, joka kätkeytyy sekä personallisen sieluelämän että fyysillisesti näkyväisen maailman taakse. Mediumit varsinkin ovat – ainakin jonkun verran – sairaaloisia ilmiöitä; mutta nerokkaat ihmiset lähentelevät usein työtavoissaan mielisairaiden menettelyjä, vaikei silti kukaan ihminen rinnasta suurten luovien nerojen tuotteita hullujen ihmisten töherryksiin. Samoin yliaistilliset ilmiöt todistavat paljon muuta kuin mediuimein sairaaloisuutta; itse asiassa yliaistilliset, mediuimein aikaansaamat ilmiöt antavat meidän aavistaa, mitä ihmeellisiä tekoja vastaavilla kyvyillä varustettu täysin terve, itsetietoinen ja hillitty ihminen voisi saada aikaan.

Salatiede tuntee ja tunnustaa näitä terveitä olevan olemassa. Se nimittää niitä mestareiksi, adepteiksi, mahaatmoiksi, tietäjiksi j. n. e. Jos emme niitä tunne, emme kykene oikein arvostelevaan toisiakaan. Väärä raha on olemassa, sentähden että oikea on, sairaus, sentähden että on terveyttä, mediumistiset ilmiöt, sentähden että on maagillisia.

Swedenborgilla oli luonnostaan mediumistinen rakenne. Hänen isänsäkin oli ollut näkijä, joka keskusteli »enkelein» kanssa. Kun mediumismi Swedenborgissa puhkesi, alkoi hänellä hirmuinen kamppailu, sillä hän oli läpikäynyt aikansa korkeimman tieteellisen koulutuksen. Mediumismi on yhteydessä sukupuoliolemuksen kanssa, ja ainoastaan siinä määrin kuin ihminen voittaa sukupuolista luontoaan, hän pääsee mediumisminsa herraksi ja muuttaa mediumistisen kyvyn maagilliseksi. Swedenborgilla oli voimakas sukupuoliluonto – koska hän oli voimakas mediumikin – ja hän yritti parhaansa saavuttaakseen voiton alemman luontonsa yli. Itse hän päiväkirjoissaan kertoo taisteluistaan ja voitoistaan, ja suuret olivat hänen voittonsa ja saavutuksensa. Emme kykene arvostelevaan, kuinka pitkälle hän okkultisessa kehityksessään ennätti – mitään erehtymätöntä viisautta hän ei tietenkään saavuttanut, – mutta me voimme iloita siitä, että ihminen on ollut ja elänyt, joka on totuutta etsinyt ja totuuden Jumalaa ja jonka silmät aukenivat näkemään enemmän, kuin mitä tavallisille kuolevaisille on suotu.

Oppineet herrat saavat mielellään leimata Swedenborgin y. m. tietäjät ja näkijät taikauskaisiksi haaveilijoiksi, – vaikkapa sairaiksi sielultaan ja mieleltään. Jonkun ajan kuluttua oppineet muuttavat katsantokantansa, mutta »haaveilijat», ne muuttavat maailman.

P. E.

(Ruusu-Risti 1924 Helmikuu N:o 2, s. 74-76)